

dr hab. Bartłomiej Krzan, prof. UWr
Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski

Wrocław, 29 maja 2017r.

Ocena dorobku naukowego

Pani dr Elżbiety Hanny Morawskiej w związku z wszczęciem przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego postępowania o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego.

1. Wstęp

Postępowanie habilitacyjne stawia przed kandydatem do stopnia doktora habilitowanego cztery warunki, określone w art. 16 *ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2003, Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami) wsparte *rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 22 września 2011 r., w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora* (Dz.U z 2011, Nr 204, poz. 1200):

1. posiadanie stopnia doktora;
2. wykazanie się osiągnięciami naukowymi uzyskanymi po otrzymaniu stopnia doktora;
3. wniesienie znacznego wkładu w rozwój uprawianej dyscypliny naukowej;
4. wykazanie się istotną aktywnością naukową.

Zadaniem recenzenta jest zatem udzielenie odpowiedzi na pytania: czy Habilitant wypełnił wszystkie, stawiane przez ustawę kryteria oraz, czy jego dorobek odpowiada wskazanym tam warunkom.

Pani dr Elżbieta Hanna Morawska jest adiunktem w Katedrze Ochrony Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Stopień doktora uzyskała w 2002 roku oparciu o obronę rozprawy „Klauzula państwa prawnego w Konstytucji RP na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w latach 1990-1997”, przygotowanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Leszka Garlickiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli prof. dr hab. Bogusław Banaszak oraz prof. dr hab. Mirosław Wyrzykowski. Po uzyskaniu stopnia doktora została zatrudniona jako adiunkt w



Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, na Wydziale Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, a następnie, od 2005 r., na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie: początkowo w Katedrze Prawa Konstytucyjnego (do 2007 r.), a obecnie w Katedrze Ochrony Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarnego.

2. Ocena rozprawy habilitacyjnej

Jako monografię stanowiącą osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki dr Elżbieta Hanna Morawska przedłożyła opracowanie *Zobowiązania pozytywne państw-stron Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności*, wydane przez Wydawnictwo Katedry Ochrony Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarnego WPiA UKSW (Warszawa 2016). Recenzentami wydawniczymi przedłożonej monografii byli prof. zw. dr hab. Bożena Gronowska (UMK) oraz dr hab. Michał Kowalski (WPiA UJ). Ogłoszona monografia habilitacyjna realizuje klasyczny model ścieżki awansu naukowego, co należy docenić, nie zapominając przy tym, że zgodnie z intencją ustawodawcy, przez osiągnięcia naukowe, o których mowa w punkcie 2 należy rozumieć: zarówno samodzielne dzieła opublikowane w całości lub w zasadniczej części, jak i jednotematyczne cykle publikacji lub część pracy zbiorowej, pod warunkiem, że opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Lektura przedłożonej przez Habilitantkę rozprawy udowadnia Jej biegłość w zakresie podjętej tematyki. Dr Morawska zajęła się tematyką dotychczas słabo rozważaną na kartach polskiego piśmiennictwa. W tym zakresie należy pochwalić wybór tematu oraz Jej upór i determinację, a także dociekliwość. Czytelnik dostaje do ręki dzieło dojrzałe, będące efektem wieloletnich dociekań Autorki, która zmierza do analizy charakteru, struktury i zakresu zobowiązań pozytywnych nałożone na państwa-strony Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez jej organy orzecznicze. Nie ulega wątpliwości, że to dzięki aktywizmowi organów orzecznich EKPCz udało się odejść od klasycznego ujęcia obowiązków negatywnych, a sam proces wyodrębniania zobowiązań pozytywnych był i pozostaje zagadnieniem szczególnie złożonym, wymagającym skrupulatnej analizy. Nie dziwi zatem, że konieczne w tym zakresie było opanowanie rozbudowanej praktyki orzeczniczej. W tym zakresie Habilitantka prawidłowo identyfikuje i analizuje poszczególne wątki, choć czasami nie udało się Jej zachować należytej równowagi pomiędzy analizą prawniczą a referowaniem

stanów faktycznych, leżących u podstawy powoływanych rozstrzygnięć. U piszącego tę recenzję duże zdziwienie wywołało wyróżnienie jako metody badań „metody cytatów”. Pomimo klarowania, na czym ona ma polegać przeważa wrażenie niezdarności użytego sformułowania.

Rozważania zawarte w monografii habilitacyjnej ujęto w pięciu rozdziałach. Konstrukcja tekstu jest dość przejrzysta i wyważona, tok wyводу logiczny i co do zasady przekonywający. Odzwierciedlają one zamysł Autorki, którego ustalenia są zasadniczo dobrze uargumentowane. Czasami jednak można odnieść wrażenie, że ustalenia dr Elżbiety Hanny Morawskiej są zbyt podporządkowane tezie, którą za wszelką cenę próbuje obronić.

W pierwszym rozdziale rozprawy Habilitantka wykłada podstawowe doktrynalne założenia wyjściowe rozważań. Wychodzi Ona, co naturalne, od generalnej charakterystyki zobowiązań wynikających dla państw, które ratyfikowały europejską konwencję, starając się wykazać i wyjaśnić ich specyfikę. Pewien niedosyt wywołuje analiza wykazująca autonomizację EKPCz względem powszechnego prawa międzynarodowego. Wykazywanie specyfiki traktatów prawnoczwolniczych w świetle fragmentacji prawa międzynarodowego wypada dość blado. Również w kontekście procesu konstytucjonalizacji nie udało się Autorce wyjaśnić związku z normami o charakterze *iuris cogentis*. Mało przekonywająco i raczej skrótowo potraktowała dr Morawska kwestie reżimu obiektywnego oraz *living instrument*. Rozważając kwestie kolizyjne zbyt mechanicznie podchodzi do harmonizacji, którą podnosi do rangi zasady. Można mieć wątpliwości, czy takie ujęcie jest najszcześniejsze. Przecież wiele zależeć będzie od samego podejścia poszczególnych organów orzekających, którego mogą (choć niekoniecznie muszą) kierować się względami kurtuazji (*comity*).

Drugi rozdział książki odnosi się on do procesu wyodrębniania przez organy orzecznicze EKPCz zobowiązań pozytywnych spośród zobowiązań obiektywnych wynikających dla państw-stron, występujących w płaszczyźnie wertykalnej. Krytycznie przeanalizowano decyzje i wyroki, mające kapitalne znaczenie dla poszczególnych elementów składowych w strukturze zobowiązań pozytywnych. Za bardzo ważne, wręcz kluczowe dla całości rozważań należy uznać uzasadnienie/uzasadnienia wyodrębniania zobowiązań pozytywnych (normatywne i faktyczne, z jego odniesieniem do skuteczności, i zwłaszcza jego autonomicznym rozumieniem w orzecznictwie strasburskim) oraz próbę (wcale udaną) osadzenia zobowiązań pozytywnych w dyrektywach wykładni ewolucyjnej. Mało przekonywające za to wrażenie sprawia posługiwanie się w tym zakresie „konsensusem europejskim”. Jego uwzględnienie w przytoczonym zakresie wydaje się cokolwiek sztuczne i niepotrzebne.

Kolejny, trzeci rozdział rozprawy zawiera propozycję typologii zobowiązań pozytywnych. Autorka dokonuje tu rozróżnienia w świetle płaszczyzn ich występowania oraz

kryterium przedmiotowe. Kolejność wyróżniania płaszczyzn (horyzontalna przed wertykalną) jest wyborem Habilitantki, który trzeba przyjąć, aczkolwiek w opinii recenzenta można było tę sekwencję z korzyścią dla przejrzystości toku wywodu odwrócić. W odniesieniu do kryterium przedmiotowego można się natomiast zastanawiać nad jego spójnością. Oczywiście to praktyka orzecznicza ją zdeterminowała, a zasługą dr Morawskiej jest ujęcie tych rodzajów w systematyczne ramy. Na pochwałę zasługuje spojrzenie na tę typologię chociażby w kontekście prac Komisji Prawa Międzynarodowego nad odpowiedzialnością państw. Szkoda jednak, że Autorka skupiła się jedynie na fragmencie *travaux*, bez koniecznego odniesienia się do ostatecznego kształtu kodyfikacji, powtórzonej zresztą w odniesieniu do odpowiedzialności organizacji międzynarodowych.

Przedmiotem czwartego rozdziału jest analiza przesłanek, którymi kieruje się trybunał strasburski, w zakresie zobowiązań pozytywnych w danej sprawie. Habilitantka podzieliła je na trzy kategorie, odnosząc się, po pierwsze, do zakresu przedmiotowego konwencyjnych praw i podstawowych wolności; po wtóre: do sprawiedliwego wyważania interesu jednostki i interesu wspólnoty jako całości i na koniec do wiedzy o zagrożeniu dla praw i podstawowych wolności człowieka. Autorka opiera się ściśle na orzecznictwie, co pozwoliło wydobyć specyfikę tych przesłanek w kontekście zobowiązań pozytywnych.

Ostatni, piąty rozdział zawiera kompetentną analizę zasad i środków wykonywania w danej sprawie zobowiązań pozytywnych. Stanowi on potrzebne, a wręcz konieczne dopełnienie wcześniej prowadzonych badań, zwracając uwagę na praktyczne znaczenie i wymiar skrupulatnie badanej koncepcji, przy realistycznym (zasadniczo) uwzględnieniu trudności i prób zapewnienia skutecznych instrumentów implementacji praw człowieka i podstawowych wolności.

Całość wieńczą uwagi końcowe, nie do końca stanowiące podsumowanie prowadzonych rozważań.

Rozprawa habilitacyjna dr Elżbiety Hanny Morawskiej jest napisana językiem bogatym w ozdobniki, pełnym dodatkowych nawiązań i dygresji. Nie jest to najłatwiejsza lektura. Zwraca uwagę staranna edycja, choć nie udało się Autorce uniknąć karygodnej deklinacji łacińskiej (s. 41). Zastrzeżenia co do metody zgłoszono już wyżej. W warstwie formalnej wątpliwości wywołuje brak bezpośredniego przytaczania relewantnych norm i dyskusyjny sposób powoływania spraw. To oczywiście kwestia indywidualnego stylu, co recenzent z pokorą musi uznać. Ale też wszystkie te cechy łącznie rzutują na odbiór ocenianego dzieła.

Pomimo zgłoszonych uwag nie ulega wątpliwości, że przedłożona jako rozprawa habilitacyjna publikacja dr Elżbiety Hanny Morawskiej wnosi nowe elementy zarówno do

polskiej teorii prawa międzynarodowego praw człowieka, ale też, z zastrzeżeniami poczynionymi powyżej, i do wewnętrznej, polskiej praktyki. Szczególnie teoretyka zachęca do podjęcia dyskusji, może wzbogacić wiedzę wytrwałego studenta. W ograniczonym zakresie również dociekliwemu i zdeterminowanemu praktykowi może dać wskazówki postępowania i ułatwić podjęcie decyzji.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Dorobek naukowy dr Elżbiety Hanny Morawskiej obejmuje łącznie ponad trzydzieści poważnych, samodzielnych pozycji naukowych, w tym książki i artykuły (w j. polskim, angielskim, niemieckim), skierowane do zróżnicowanego odbiorcy, zawiera publikacje o różnym ciężarze gatunkowym, charakterze oraz wielkości. Znalazły się w tym dorobku zarówno artykuły naukowe poruszające ważne i aktualne kwestie z kilku wiodących działów prawa (konstytucyjnego i międzynarodowego), jak i dwie monografie (włączając w to pracę habilitacyjną).

Habilitantka skoncentrowała swe zainteresowania naukowe, a co za tym idzie – także badania w trzech wiodących i powiązanych ze sobą grupach tematycznych: 1. Zasada demokratycznego państwa prawnego; 2. Konstytucyjny status jednostki w RP; 3. Międzynarodowa ochrona praw człowieka.

Nie ulega wątpliwości, że konsekwentnie je rozwija, realizując wyspecjalizowaną ścieżkę rozwoju na styku prawa konstytucyjnego i prawa międzynarodowego. Wyrazem tej działalności naukowej są publikacje, wyliczone w materiałach postępowania habilitacyjnego i dostarczone do oceny recenzentom. Podkreślić należy rzetelność przedłożonych materiałów. W wyliczeniu publikacji zabrakło opracowania „The Complex Structure of the Absolute Prohibition of Torture. Comments in the Light of the Regulation of Article 3 of the European Convention on Human Rights”, które w chwili składania wniosku znajdowało się w fazie redakcyjnej. W momencie przekazywania dokumentacji członkom komisji habilitacyjnej mogła już zamieścić kopię tego artykułu.

Pierwszy z wyliczonych nurtów zainteresowań kontynuuje analizę problematyki podjętej w trakcie studiów doktorskich i obejmując wartościową, pouczającą monografię pt. *Klauzula państwa prawnego w Konstytucji RP na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, (Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2003) oraz parę mniejszych studiów, jak np. *Doktrynalne ujęcie klauzuli państwa prawnego w polskiej doktrynie prawa*, [w:] *Demokratyczne państwo prawne*

w teorii i w praktyce w państwach Europy Środkowej i Wschodniej, Krzysztof Skotnicki (red.), Wydawnictwo Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź 2010, s. 97-119.

W kolejnym nurcie badawczym Habilitantka zajmuje się konstytucyjnym statusem jednostki w RP. W tym kontekście za szczególnie godne uwagi uznała Habilitantka zagadnienie ochrony praw socjalnych, przede wszystkim z perspektywy polskiego prawa konstytucyjnego: *Prawa i wolności socjalne. Zagadnienia systemowe*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2006, Nr 2, s. 229-252; *The classification of the social rights in the Polish Constitution*, [w:] *Perspectives nationales et internationales des droits sociaux / National and international perspectives on social rights*, Julia Iliopoulos-Strangas, Theunis Roux (red.), Wydawnictwo Bruylant(!!!), 2008, s. 123-133; *Wolność koalicji w świetle art. 59 Konstytucji RP*. [w:] *W trosce o rodzinę. Księga Jubileuszowa prof. dr hab. W. Stojanowskiej*, Mirosław Kosek, Jerzy Słyk (red.), Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2008, s. 301-317 oraz wreszcie ogłoszone po niemiecku studium *Soziale Freiheiten und Rechte in der Verfassung der Republik Polen* [w:] *Das neue Polen in Europa. Politik und Recht, Wirtschaft und Gesellschaft*, Franz Merlin, Gerhard Wagner (Hrsg.), Innsbruck, Wien, Bozen, Studienverlag 2006, s. 187-202.

Od statusu krajowego Kandydatka łatwo odchodzi na rzecz ochrony uprawnień jednostki w Unii Europejskiej, co znalazło odzwierciedlenie w szeregu opracowań. Tytułem przykładu wskazać można na następujące opracowania: *Konstrukcja normatywna praw podstawowych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej* [w:] *Prawa podstawowe w prawie i praktyce Unii Europejskiej*, Cezary Mik, Katarzyna Gałka (red.), Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2009, s. 37-63; *Prawa konstytucyjne człowieka i obywatela w RP a prawa podstawowe Unii Europejskiej. Analiza porównawcza*, „Przegląd Sejmowy” 2009, Nr 1, s. 31-53 czy także analizę dla BAS pt. *Zgodność Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej z Konstytucją RP. Analiza porównawcza*. Materiały BAS Kancelarii Sejmu RP (2008).

I na koniec Habilitantka wyróżnia chyba dominującą grupę opracowań koncentrujących się wokół międzynarodowej ochrony praw człowieka, zaczynając od wczesnego opracowania *Handel ludźmi w perspektywie powszechnego systemu ochrony praw człowieka* [w:] *Handel ludźmi. Zapobieganie i ściganie*. Zbigniew Lasocik (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2006, s. 57-90, poprzez spojrzenie na problematykę prawnoczułeczą z perspektywy arbitrażu inwestycyjnego: *Zagadnienia praw człowieka w międzynarodowym arbitrażu inwestycyjnym* [w:] *Arbitraż w prawie międzynarodowym*, Cezary Mik (red.), Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2014, s. 220-237 czy analizę dla Ministerstwa Sprawiedliwości, napisaną wspólnie z mgr K. Gałką: *Standardy ochrony praw*

człowieka w prawie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Analiza wiodących spraw polskich, Wydawnictwo Ministerstwa Sprawiedliwości., Warszawa 2011.

Trzeba też podkreślić, że część z ustaleń, które ostatecznie znalazły się w rozprawie habilitacyjnej, Autorka dokonała w ramach oddzielnych studiów. W tym zakresie wskazać wypada następujące artykuły: *Elementy konstrukcyjne obowiązków pozytywnych państw-stron Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, [w:] *Między wykładnią a tworzeniem prawa. Refleksje na tle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i międzynarodowych trybunałów karnych*, Cezary Mik, Katarzyna Gałka (red.), Wydawnictwo TNOiK, Toruń 2011, s. 105-126; *Kryterium konieczności w prawie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Aspekty formalno-prawne*, [w:] *Prawa człowieka i świat wartości*, Ryszard Moń, Andrzej Kobylński (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2011, s. 63-92, czy *Wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w zakresie obowiązków pozytywnych. Analiza na tle spraw polskich*, [w:] *Zapewnienie skuteczności orzeczeń sądów międzynarodowych w polskim porządku prawnym*, Andrzej Wróbel (red.), Wydawnictwo Kluwer, Warszawa 2011, s. 361-388.

Osobną część w tej płaszczyźnie badawczej stanowią prace poświęcone szerokiemu rozumieniu odpowiedzialności międzynarodowej państwa z perspektywy międzynarodowej ochrony praw człowieka. W tej grupie na szczególną uwagę zasługują opracowania: *Odpowiedzialność państw za naruszenia praw człowieka przez osoby i podmioty prywatne. Stanowisko komitetów traktatowych ONZ*, [w:] *Odpowiedzialność międzynarodowa w związku z naruszeniami praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego*, Michał Balcerzak, Julia Kapelańska-Pręgowska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2016, s. 137-158 oraz *Zasady międzynarodowej odpowiedzialności państw za naruszenia praw człowieka dokonane przez podmioty niepaństwowe. Autonomiczność koncepcji ETPC*, [w:] *Wpływ Europejskiej Konwencji Praw Człowieka na systemy ochrony praw człowieka i międzynarodowe prawo humanitarne*, Elżbieta Karska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2013, s. 122-143. W tym nurcie zaznacza się też glosa *Odpowiedzialność państwa za bierność wobec przemocy domowej i dyskryminację jej ofiar* opublikowana w „Europejskim Przeglądzie Sądowym” 2011, Nr 2, s. 45-52. Oddzielną uwagę poświęcono ochronie praw człowieka w Ameryce Południowej: *Przesłanki odpowiedzialności państwa za masowe i poważne naruszenia praw człowieka w Ameryce Łacińskiej. Uwagi na tle orzecznictwa organów Amerykańskiej Konwencji Praw Człowieka*, [w:] *Globalne problemy ochrony praw człowieka*, Elżbieta Karska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2015 r., s. 133-146.

W dorobku Habilitantki można wyróżnić też publikacje, które nie mieszczą się we wskazanych trzech nurtach: *Zmiany w statusie prawnym posła i senatora w latach 2001-2005*, [w:] *Zagadnienia prawa parlamentarnego*, Mirosław Granat (red.), Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2007, s. 242-270 oraz przynajmniej po części opracowanie *Zasada proporcjonalności. Komentarz do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 kwietnia 1995 r., w sprawie K 11/94*, [w:] *Na straży państwa prawa. Trzydziestolecie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, Leszek Garlicki, Marta Derlatka, Marcin Wiącek (red.), Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 154-171.

Nawiązując do ustawowego kryterium wyrażonego w art. 16 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003, Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami), uważam, iż dr Elżbieta Hanna Morawska, poprzez dorobek naukowy zgromadzony w trakcie swej dotychczasowej działalności zawodowej, w wystarczającym zakresie wniosła wymagany wkład do nauki polskiego prawa międzynarodowego praw człowieka i prawa konstytucyjnego, przyczyniając się w ten sposób do jej dalszego wzbogacenia i rozwoju.

Aktywność naukową Habilitanta należy rozpatrywać i oceniać nie tylko przez pryzmat opublikowanego przezeń dorobku, ale także - poprzez jego wkład i udział w transmisję wiedzy, a nawet – zaangażowanie w jej popularyzację.

Z dokumentacji przewodu habilitacyjnego wynika, że Kandydatka wygłosiła 25 referatów. Zaznacza przy tym, że wyliczone zostały tylko te wystąpienia, które uznaje za kluczowe dla zainteresowań i badań naukowych. Takie zastrzeżenie osłabia krytykę rzadkiego zaangażowania w tę formę aktywności (biorąc pod uwagę okres od obrony doktoratu). Ale też w oparciu o skromne informacje trudno tę kwestię ostatecznie przesądzić. Trzeba jednak też zauważyć, że *gros* wystąpień miało miejsce na konferencjach organizowanych przez macierzystą uczelnię Habilitantki. Tylko dwie z podanych konferencji miały charakter międzynarodowy. Dr Elżbieta Hanna Morawska nie unikała przy tym tematów atrakcyjnych i trudnych.

W odniesieniu do kierowania projektami badawczymi (krajowymi lub zagranicznymi) lub udział w takowych w charakterze wykonawcy dokumentacja przewodu habilitacyjnego niestety milczy, podobnie w zakresie udziału w konsorcjach i sieciach badawczych (skąpe informacje na temat współpracy z Brazylią nie pozwalają określić bliżej jej charakteru). Habilitantka nie podaje też żadnych informacji o nagrodach za działalność naukową.

Od samego początku jest natomiast z ramienia UKSW zaangażowana w prace komitetu organizacyjnego „Warszawsko-toruńskiego kolokwium praw człowieka i międzynarodowego

prawa humanitarne”. Dodatkowo uczestniczyła w organizacji 2 konferencji naukowych w swojej macierzystej Katedrze Ochrony Praw Człowieka i Prawa Międzynarodowego Humanitarne WPiA UKSW.

Kandydatka jest aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Prawa Konstytucyjnego oraz Polskiej Grupy ILA.

Rozporządzenie MNiSW w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego posługuje się kategorią „udziału w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism”. Jest oczywiste, że dr Morawska, będąc pierwszym zastępcą redaktora „Polskiego Przeglądu Stosunków Międzynarodowych”, spełnia to kryterium. Trudno natomiast przesądzać, jak w tym kontekście oceniać informację z załącznika 5 o przynależności do Grupy stałych współpracowników „Kwartalnika Prawa Publicznego”. Oba periodyki są czasopismami naukowymi macierzystego Wydziału Praw i Administracji UKSW w Warszawie.

Przedstawione przez Habilitantkę materiały milczą na temat opieki naukowej nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, oraz staży w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich. Kandydatka nie wykazała też w dokumentacji udziału w zespołach eksperckich i konkursowych; ani też recenzowania projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych.

Docenić natomiast należy współpracę z Departamentem Praw Człowieka Ministerstwa Sprawiedliwości (obecnie Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka), ELSA oraz Polską Sekcją Międzynarodowej Komisji Prawników, a także – wielopłaszczyznowo – z Helsińską Fundacją Praw Człowieka.

Ponadto dr Elżbieta Hanna Morawska dodatkowo dała się też poznać jako dobry, nie obawiający się nowych wyzwań, dydaktyk i popularyzator prawa (konstytucyjnego i międzynarodowego, w szczególności międzynarodowego prawa praw człowieka). Sprawdza się w wielu formach kształcenia, prowadzi wykłady i seminaria, opiekuje się studentami przygotowującymi prace magisterskie i licencjackie, a także wykorzystuje swe doświadczenie rozszerzając ofertę dydaktyczną macierzystej uczelni w ten sposób, iż przygotowuje programy dla nowych form kształcenia (nowy kierunek studiów na macierzystym Wydziale). Powierzono Jej wreszcie szereg funkcji w macierzystej jednostce. Nie mam wątpliwości, że także ten aspekt aktywności dr Elżbiety Hanny Morawskiej zasługuje na pozytywną ocenę.

4. Podsumowanie i konkluzja recenzji

W świetle sformułowanych w niniejszej recenzji uwag i opinii uważam, że Pani dr Elżbieta Hanna Morawska spełniła warunki określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003, Nr 65, poz. 595 z późniejszymi zmianami) i wnioskuję o dopuszczenie Jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego. Opowiadam się przy tym za nadaniem Kandydatce stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie: nauk prawnych w dyscyplinie: prawo.

prof. Tomasz Kuc